

CUVÂNT ÎNAINTE

Trebuie să recunoaștem că este nespus de greu să te afli (mai mult sau mai puțin) în *intimitatea* lui William Shakespeare – evident, prin intermediul operei lui, ca traducător; și ar fi chiar ridicol să te închipui mergând „braț la braț”, întru eternitate, cu marele Will... Și totuși, lumea lui ne este – ori, în cel mai bun / rău caz, ni se pare – mereu *contemporană*.

La întrebarea „de ce trebuie, de ce s-ar cuveni *retradus* un anume text literar?” (mai ales dacă este vorba despre bucăți clasice, subsumate canonului literaturii universale) au încercat să răspundă zeci de teoreticieni și de practicieni din domeniu – mai mult sau mai puțin convingător. Lawrence Venuti, în studiul intitulat *Retranslations: the creation of value* (publicat în *Bucknell Review*, vol. 47, no. 1, Associated University Presses, 2003) susține că „Traducerea, ca orice practică culturală, implică crearea de valori, lingvistice și literare, religioase și politice, comerciale și educaționale, după caz. Ceea ce face ca traducerea să fie unică este faptul că procesul de creare a valorii ia forma unei interpretări inscripționate a unui text într-o limbă străină, ale cărui valori proprii suferă inevitabil o diminuare și o revizuire pentru a le adapta pe cele care fac apel la componentele culturale interne. Traducerea este o inscripționare a textului străin cu inteligibilități și interese care sunt fundamental interne... Retraducerile constituie un caz special, deoarece valorile pe care le creează sunt susceptibile să fie de două ori interne, determinate nu numai de valorile interne pe care traducătorul le înscrie în textul străin, dar și de valorile înscrise într-o versiune anterioară”.

Considerăm că implicațiile didactice ale unui text, chiar și ale unei (modeste) traduceri literare, pot schița și o dimensiune culturală. (La urma urmei, chiar și genialul Eminescu și l-a luat drept maestru pe marele bard britanic – și este de presupus că nu doar în mod declarativ-patetic: „Shakespeare! adesea te gândesc cu jale, / Prieten blând al sufletului meu”)...

În foarte mare măsură, dacă încerci să faci o antologie, oricât de scurtă, dintr-un clasic al literaturii universale, asta înseamnă tot un act de cultură – chiar și, să zicem, minimal. Invit(ăm), așadar, pe cititor să mă/ne urmeze în scurtul periplu lirico-dramatic shakespeareian cuprins în acest modest volum, urmând, în linii mari, traseul sugerat de geniala poezie ironic-evocatoare a lui Marin Sorescu, intitulată chiar *Shakespeare*.

Traducătorul

*Dedic această mică antologie de traduceri
skakespeariene fratelui meu, Alin*

SHAKESPEARE

de Marin Sorescu

Shakespeare a creat lumea în șapte zile.
În prima zi a făcut cerul, munții și prăpăstiile sufletești.
În ziua a doua a făcut râurile, mările, oceanele
Și celelalte sentimente –
Și le-a dat lui Hamlet, lui Iulius Caesar,
lui Antoniu, Cleopatrei și Ofeliei,
Lui Othelo și altora,
Să le stăpânească, ei și urmașii lor,
În vecii vecilor.
În ziua a treia a strâns toți oamenii
Și i-a învățat gusturile:
Gustul fericirii, al iubirii, al deznădejdiei,
Gustul geloziei, al gloriei și așa mai departe,
Până s-au terminat toate gusturile.
Atunci au sosit și niște indivizi care întârziaseră.
Creatorul i-a mângâiat pe cap cu compătimire,
Și le-a spus că nu le rămâne decît să se facă
Critici literari
Și să-i conteste opera.
Ziua a patra și a cincea le-a rezervat răsului.
A dat drumul clovnilor
Să facă tumbe,
Și i-a lăsat pe regi, pe împărați
Și pe alți nefericiți să se distreze.
În ziua a șasea a rezolvat unele probleme administrative:
A pus la cale o furtună,
Și l-a învățat pe regele Lear
Cum trebuie să poarte coroană de paie.

SHAKESPEARE

by Marin Sorescu

Shakespeare created the world in seven days.
On the first day he made the sky, the mountains and the
abysses of the soul.
On the second day he made the rivers, the seas, the oceans,
And the other feelings –
And he gave them to Hamlet, to Julius Caesar,
To Anthony, to Cleopatra and to Ophelia,
To Othello and the others,
So they and their descendants may reign over them,
Forever and ever.
On the third day he gathered all the people
And he taught them the tastes:
The taste of happiness, that of love, that of despair,
The taste of jealousy, the taste of glory, and so on,
Until there were no tastes left.
Then some chaps arrived who were late.
The Creator patted their heads consolingly,
And told them that all they could do was turn into
Literary critics
And challenge his work.
He reserved the fourth and fifth days for laughing.
He let the clowns loose
To turn somersaults,
And allowed the kings, the emperors
And other unhappy people to have fun.
On the sixth day he solved a few administrative issues:
He set up a tempest,
And taught King Lear
How to wear a crown made of straw.

Mai rămăseseră câteva deșeuri de la facerea lumii
Și l-a creat pe Richard al III-lea.
În ziua a șaptea s-a uitat dacă mai are ceva de făcut.
Directorii de teatru și umpluseră pământul cu afișe,
Și Shakespeare s-a gândit că după atâta trudă
Ar merita să vadă și el un spectacol.
Dar mai întâi, fiindcă era peste măsură de istovit,
S-a dus să moară puțin.